

A Bükki kultúra kerámiájának petrográfiai jellemzői (különös tekintettel a finomkerámiára), illetve összehasonlítása a helyi üledékekkel

Szakmány György

Eötvös Loránd Tudományegyetem, Közöttani és Geokémiai Tanszék

gyorgy.szakmany@geology.elte.hu

A középső neolitikus Bükki kultúra kerámiaművességének vizsgálata során 123 finom és 57 durva kerámia petrográfiai elemzését végeztük el. Emellett 10 sekélyfúrásból, 1 természetes földtani szelvényből, valamint az Aggteleki-barlangból származó, összesen 63, potenciális nyersanyagként szóba jöhető agyagos üledék/talaj mintát vizsgáltunk meg.

A finomkerámiák karbonátmentesek vagy szegények, nyersanyaguk szerint 3 „alap” típusba (sovány, kövér és csillámos) és ezek keverékéből álló típusba sorolhatók. Ezek a típusok belül kristályos eredetű (kisfokú metaüledék és granitoid-metagranitoid), valamint vulkáni eredetű nem plasztikus elegyrészeket tartalmazó csoportokat különböztettünk meg. A kerámiák finomszemcsések, nagyrészt jól osztályozottak, de esetenként durvább elegyrészeket is tartalmaznak, ezek osztályozottsága gyengébb.

A durvakerámiák agyagos nyersanyaga hasonló a finomkerámiákéhoz, de szinte minden esetben jelentős mennyiségű durvaszemcsés soványító anyagot (vulkáni vagy kristályos kőzet- és ásványtörmelékek, agyagos kőzettörmelékek, növénymaradványok) tartalmaznak. Mind a finom, mind a durva kerámiák gondosan előkészített nyersanyagból készültek, a finom kerámiák jelentős részének esetében erősen valószínűsíthető az iszapoltásos nyersanyag előkészítés, a durva kerámiák esetében pedig a soványító anyag gondos kiválasztása. Az egyes típusú kerámiák összetétele és az egyes régészeti lelőhelyeken való előfordulása között uralkodóan nem tapasztalható kapcsolat egy-két kivételtől eltekintve.

A vizsgált üledékek jelentős részben sovány agyag nyersanyagként értékelhetők. Emellett alárendelten gyengén kövér agyag, illetve elvétve kövér agyag tulajdonságúak is találhatóak köztük. Általában durvaszemcsések a bodrogkeresztúri minták kivételével. A bennük található nem plasztikus elegyrészek nagyrészt ugyanazok, mint amiket a kerámiák is tartalmaznak, de néhány vizsgált üledékmintában olyan elegyrészek is előfordulnak (karbonátok, limonitos csomók, egyes ásványos törmelékek), amelyeket a kerámiák nem tartalmaznak. Az üledékminták közül egyedül a bodrogkeresztúri üledékek azok, amelyek összetétele alapján közvetlenül felhasználhatók voltak kerámiakészítésre, a többi, nem plasztikus elegyrészei alapján hasonló összetételű üledékek csak nagyon gondos előkészítéssel (iszapolás) lehetnek felhasználhatók. A kövér és a csillámos „alaptípus” nyersanyagát egyelőre nem sikerült megtalálni még ilyen nagyszámú és változatos területekre kiterjedt mintavételezéssel sem.